

Kluswijzer 4 – Sanitair

Een badkamer naar uw eigen zin. Misschien een oude stortbak vervangen door een modern duoblok, of uw oude douchebak inruilen voor een comfortabel ligbad. In onze showroom, is sanitair in alle soorten, maten en kleuren verkrijgbaar.

Voordat u hieraan begint, is het belangrijk dat u toestemming heeft van Wonion. Deze toestemming kunt u aanvragen met het meldingsformulier *Woning veranderen*.

De *spelregels* die Wonion hanteert voor veranderingen in en aan de woning vindt u in de brochure **'Wonen naar Wens'**. Deze spelregels hebben betrekking op de bouwtechnische staat, de veiligheid, het onderhoud en de verhuurbaarheid. Daarnaast is het ook belangrijk dat uw verandering voldoet aan de geldende **kwaliteitseisen** van Wonion en de gemeente. Welke dat zijn, leest u in deze kluswijzer. Ook geven wij u alvast een praktische handleiding die u kunt gebruiken bij de voorbereiding en de uitvoering van de verandering. Zo heeft u van tevoren een goed overzicht van de werkzaamheden, zodat u weet waar u allemaal aan moet denken.

Aan welke eisen moet de verandering voldoen?

Voor het plaatsen of vervangen van onderdelen in uw badkamer of toilet gelden de volgende kwaliteitseisen:

a. Bouwkundige en/of veiligheidstechnische eisen

Leidingwerk en riolering

1. Verander bij voorkeur niets aan het leidingwerk en de aansluitpunten van gas, water en elektra. Als dit toch noodzakelijk is, dan moeten deze veranderingen aantoonbaar door een erkend installateur uitgevoerd worden.
2. De aansluitingen van het sanitair op de binnenriolering moet lucht en waterdicht zijn.
3. De sifon of stankafsluiter moet altijd bereikbaar zijn. Bij een ligbad via een inspectieluik van minimaal 30/30 cm.
4. De afvoerleiding van het riool mag nooit aangesloten worden op een buis met een kleinere diameter.
5. Gebruik hittebestendige PVC-afvoerleidingen.

Toiletpot

Gebruik alleen materiaal met het KIWA- of CE-keurmerk.

Fontein/wastafel

1. Gebruik alleen materiaal met het KIWA- of CE-keurmerk.
2. De hoogte van de wastafel is 90 tot 95 cm boven de vloer.

3. De fontein moet op de binnenriolering aangesloten worden met een witte of chromen bekiersifon met een afvoer in dezelfde kleur. Bij een wandaansluiting wordt de doorvoer weggewerkt met een rozet.
4. Bevestig de fontein of de wastafel met speciaal daarvoor bestemde bevestigingsbouten.
5. De wastafel moet voorzien zijn van een stop met ketting of een stop met stangbediening die in de kraan is verwerkt.

Kranen

1. Pas de merken kranen toe die ook door Wonion worden verwerkt (Venlo of Grohe). De kranen moeten zijn voorzien van het KIWA of CE keurmerk.
2. De kraan in het bad moet bij voorkeur in het midden van de lange zijde worden geplaatst, 1,10 meter boven de vloer.

Douche

1. De hoogte van de douche(cabine) moet minimaal 180 centimeter zijn.
2. Gebruik alleen materiaal met KIWA en CE-keurmerk.
3. De douchecabine die wordt gebruikt, moet goed (spat)waterdicht zijn en worden afgewerkt met schimmelwerende kit. De bevestigingsmiddelen moeten van roestvast staal zijn.
4. Douchebakken zijn ook in kunststof te krijgen.

Bad

1. Een ligbad van plaatstaal moet geaard zijn.
2. Als het bad rondom is dichtgemaakt, moet er een inspectieluik aanwezig zijn van minimaal 30/30 cm.
3. Gebruik voor de afwerking aan het tegelwerk schimmelwerende kit (sanitairkit).
4. Het bad moet waterpas liggen.

Tegelwerk

1. De tegels moeten strak, vlak en waterpas worden aangebracht. Ook moet u voldoende voorraad hebben om eventuele reparaties te kunnen verrichten (minimaal 1 m²).
2. De uitwendige hoeken en de beëindiging moet bestaan uit tegels met geglazuurde randen.
3. De voegen mogen niet groter zijn dan 3 mm en moeten vol en zat ingewassen worden met speciale voegspecie. Bij de leverancier van de tegels kunt u informeren welke voegspecie hiervoor het best geschikt is.
4. Verdeel het tegelwerk zó dat de tegels niet smaller worden dan een halve tegel.

De hoogte van het tegelwerk boven de vloer in de badkamer is minimaal 2,1 meter en in het toilet minimaal 1,2 meter boven de vloer. Voor een douchehoek adviseren wij de tegels tot het plafond aan te brengen.

5. De vloertegels moeten met voldoende afschot (minimaal 5 mm per strekkende meter) naar de afvoerput worden gelegd.
6. Werk de inwendige hoeken en de aansluiting aan het sanitair af met sanitairkit en niet met voegspecie.
7. De tegels moeten een KOMO-certificaat hebben.
8. De wandtegels mogen de volgende afmeting hebben: 10 x 20 cm, 10 x 10 cm, 15 x 15 cm en 20 x 20 cm. Grotere afmetingen kunnen in nader overleg met de woonmakelaar worden aangebracht.
9. Indien u op gipsplaten betegelt, moet u eerst twee lagen voorstrijkmiddel aanbrengen. Uw leverancier kan u hierover informeren.
10. De tegels en voegen mogen niet geveerd worden.
11. De aansluiting van de wand aan de vloer moet, voordat u start met het aanbrengen van het tegelwerk, voorzien worden van kimband.

Elektrische voorzieningen in de badkamer

1. Elektrische voorzieningen in de badkamer moeten aantoonbaar door een erkend installateur zijn aangebracht. Als dit niet gebeurt, moet u bij controle aan ons een keuringsrapport kunnen tonen.
2. De metalen onderdelen moeten zijn geaard.
3. De verlichting moet waterdicht zijn en bovendien geschikt om in vochtige ruimten te worden toegepast.
4. De schakelaars of aansluitingen moeten zich buiten de douche-/badruimten bevinden of minimaal 60 cm van de wastafel, de douche of het bad. Ook voor een wasmachine en een droger geldt dat deze minstens buiten een straal van 60 cm vanaf de wastafel, bad of douche moeten zijn aangebracht. Raadpleeg bij twijfel een erkend installateur!
5. Losse draden of schakelaars zijn in de badkamer niet toegestaan.

a. Onderhoudstechnische eisen

1. Het onderhoud aan de door u aangebrachte voorziening is voor uw eigen rekening. Als u een onderhoudsabonnement heeft, worden de verschillende onderdelen op basis van de oorspronkelijke standaard voorziening onderhouden.
2. Zorg ervoor dat u minimaal 1 m² van de toegepaste tegels in reserve houdt voor een eventuele reparatie. Als u verhuist zal Wonion u daarom vragen.

b. Verhuurtechnische eisen

Kies niet al te opvallende of trendgevoelige kleuren.

c. Materiaaleisen:

Naar kranen van het merk Grohe gaat onze voorkeur uit. Neem sanitair van Sphinx en stortbakken van het merk Wisa of Geberit en tegels van Mosa.

Wat als u gaat verhuizen?

In dat geval zullen wij samen met u bekijken of de zelf aangebrachte voorzieningen volgens de spelregels en kwaliteitseisen zijn aangebracht. Vervolgens wordt bekeken of Wonion de voorzieningen van u overneemt. Doorgaans wordt dit in het aanvraagstadium van de klus al met u besproken. Natuurlijk kunt u hierover ook zelf contact opnemen met Wonion.

Wat komt er allemaal bij kijken?

Gereedschap

Het gereedschap voor een sanitaire klus bestaat uit: rolmaat, waterpas, ijzerzaag en verstekbak of pijpensnijder, pijpenbuiger, schuurpapier, waterpomptang, steeksleutels, soldeerbrander, boormachine en schroevendraaier.

Voorbereiding

Sluit voordat u begint altijd de waterleiding af. Dit kan door de hoofdkraan dicht te draaien en daarna alle kranen in huis open te zetten. Soms hebben vertakkingen een eigen stopkraan en volstaat het om maar een gedeelte van het circuit af te sluiten. Op elke stopkraan zit een aftapkraantje, waarmee u het water uit de leiding kunt laten lopen.

Water aan- en afvoer

Of u nu een toilet, een bad, een douche of een wastafel installeert, u krijgt altijd te maken met water dat moet worden aan- en afgevoerd. In verreweg de meeste huizen is de waterleiding van koper. Een 15 of 22 mm dikke buis komt uw huis binnen bij de watermeter en de hoofdstopkraan. Vandaar zijn er vertakkingen met een diameter van 15 mm naar de keuken, de badkamer en het toilet. Kranen en toestellen zijn soms met een leiding van 12 mm dikte aangesloten. Het water wordt afgevoerd via de verticale standpijp die uitmondt op het riool. Afvoerbuizen zijn meestal van PVC; die van het toilet heeft een diameter van 110 mm, de overige meestal van 40 of 50 mm. Aan het begin van elke afvoer zit een sifon of stankafsluiter. Deze moet altijd bereikbaar zijn om verstoppingen te kunnen verhelpen.

Koperen aanvoerleidingen

Voor de waterleiding gebruikt u koperen KIWA-gekeurde buizen met de juiste diameter. Buigen doet u met een pijpenbuiger of door bochtstukken van 45° of 90° aan te brengen. Andere verbindingen maakt u, afhankelijk van de situatie, met hulpstukken zoals een muurplaat, een T-stuk of een kruisstuk. Met een sok koppelt u

twee buiseinden, met twee S-koppelingen monteert u een mengkraan en voor uitzonderlijke gevallen is er de flexibele koppeling. U kunt de verbindingen solderen of gebruikmaken van knelfittingen. Deze methode is makkelijker, maar wel duurder.

Solderen

Om te solderen zaagt of snijdt u de buis haaks af. Schuur de bramen weg en reinig de buitenkant van de buis en de binnenkant van het hulpstuk met staalwol. Smeer beide uiteinden in met soldeervet en schuif ze in elkaar. Zet de vlam van de brander er op. Zodra het vet gaat vloeien, drukt u de soldeerdraad tegen de afsluitnaad. Het soldeer vloeit dan vanzelf naar binnen. Maak de verbinding na afkoeling schoon met een vochtige doek.

Knelfittingen

Ook voor een knelfitting moeten de buiseinden haaks en braamloos zijn. Schuif vervolgens op allebei de moer en dan de ring. Steek daarna de buizen in de fitting en draai de moeren met twee steeksleutels stevig vast.

Vastzetten van de leidingen

U kunt de leidingen op de muur vastzetten met beugels of klemzadels. Plaats deze maximaal een meter uit elkaar en hooguit 15 cm van een haakse bocht.

Waterleidingen krimpen en zetten uit. Omring ze, waar ze door vloeren en muren gaan, met een stukje PVC-buis dat een iets grotere diameter heeft. De naden dicht u af met siliconenkit. Als de leidingen in beton worden ingestort, mogen zich geen verbindingen in het beton bevinden. De leidingen moeten dan uit één lengte bestaan en met een PVC-buis omwikkeld zijn. Dit is kant en klaar in de winkel te koop.

Leidingen door muren en vloeren moeten altijd omwikkeld zijn met een mantelbuis van PVC.

Kunststof afvoerleidingen

Voor kunststof leidingen bestaan er eveneens hulpstukken als bochten, T-stukken en moffen. Als die zijn voorzien van een rubberen ring, steekt u ze zo in elkaar. Anders gebruikt u PVC-lijm. Zaag de buizen haaks af en verwijder bramen met een mesje. Maak de onderdelen vetvrij met een speciaal reinigingsmiddel, breng de lijm aan en schuif de delen in elkaar. Hierna mag u ze niet meer draaien, anders gaat de verbinding lekken. Met beugels bevestigt u de leidingen op de muur of tegen de onderkant van de vloer. Laat afvoerleidingen nooit precies horizontaal lopen, maar breng ze aan met 2 mm per meter afschot.

Het toilet

De keuze

U kunt kiezen uit een toiletpot met uitlaat naar achteren of naar beneden. De afstand tussen de pot en de achterwand bepaalt het type waterreservoir. Misschien is er voldoende ruimte voor een duoblok, waarbij pot en reservoir een geheel vormen. Anders komt de stortbak hoger tegen de wand. U kunt ook gewoon de oude stortbak blijven gebruiken.

Installeren van het toilet

Verwijder eerst alles wat u wilt vervangen. Draai de stopkraan van het reservoir dicht en spoel door en haal de valpijp weg. Neem de stortbak van de wand en schroef de pot los. Stop het afvoergat tijdelijk dicht, zodat er niets in kan vallen.

Bevestig de nieuwe stortbak aan de wand en monteer de toevoerleiding en het stopkraantje. Haal vóórdat u gaat solderen de losse onderdelen uit het kraantje, anders verbranden ze. Sluit vervolgens met een moer en rubberen ring de PVC buis naar de pot aan. Zet het nieuwe toilet boven de afvoer en teken de schroefgaten af. Boor de gaten; gebruik bij een betonvloer pluggen. Schuif het afvoermanchet over de uitlaat van de pot, eventueel met wat afwasmiddel, en maak de naden waterdicht met siliconenkit. Plaats nu het toilet waterpas op een van tevoren aangebrachte kitrand van schimmelwerende, elastisch blijvende kit, bijvoorbeeld siliconen of tiocol, en schroef het vast. Sluit tot slot de valpijp aan. Bij een duoblok hoeft u alleen de pot te plaatsen en de watertoevoer te verzorgen.

Een bad of douche plaatsen

Bij een ligbad en een douche komen de leidingen voor warm en koud water binnen via een muurplaat. Hierop wordt een mengkraan aangesloten met behulp van twee S-koppelingen. Omdat die onafhankelijk van elkaar kunnen draaien, is het altijd mogelijk om de kraan exact horizontaal te bevestigen. U maakt de koppelingen waterdicht door de schroefdraad met teflontape te omwikkelen.

Bad

Lig- en zitbaden zet u met stelpootjes horizontaal. De randen laat u steunen op een ombouw. Waar het bad tegen de muur komt, bevestigt u met pluggen en schroeven een stevige lat. De andere zijden laat u rusten op een frame van bijvoorbeeld houten balken van 44 x 67 mm en gipsplaten. Beter is het om wandjes van cellenbetonblokken te metselen. Deze zijn ook nog makkelijker te betegelen. In de ombouw neemt u een tegelluikje op van minimaal 30/30 cm.

Maak de afvoer in orde. Bevestig in het bad de afvoerplug en monteer de overstort die hiermee één geheel vormt. Smeer de bovenrand van de ombouw af met specie en druk het bad hierin totdat hij op de ondersteuning rust. Dicht de naden rondom af met siliconenkit. Een goed alternatief is om het bad aan te brengen op een vooraf

aangebrachte schimmelwerende kitrand. Breng dan via het luikje de sifon aan tussen de badplug en de afvoerleiding.

Aan de onderkant van het metalen bad zit een lip die u met een blanke draad (beschermd door een elektriciteitsbuis) verbindt met de aardleiding. Als u de ruimte onder het bad opvult met glas- of steenwol, blijft het water langer warm. Sluit als laatste de mengkraan aan. Baden van kunststof zijn ook toegestaan. Koperen leidingen en radiatoren in natte ruimtes moeten altijd van een aarddraad zijn voorzien.

Douchebak

Het installeren van een douchebak gaat op dezelfde manier als bij een bad. Let op dat onder de bak voldoende ruimte overblijft voor de sifon. Een stalen douchebak moet ook van een aarddraad zijn voorzien.

Een wastafel plaatsen

Alleen een sterke wand kan een wastafel dragen. Als u een wastafel aan een gipsplatenwand wilt plaatsen, moet u eerst een extra dwarsligger of stuk multiplex tussen twee staanders van het regelwerk aanbrengen. Een wastafel hangt gemiddeld op 90 cm hoogte vanaf de vloer. Maak vervolgens aftakkingen (12 mm) van de leidingen voor warm en koud water. Hiervoor zaagt u de leiding op 2 plaatsen door, 19 mm van elkaar. Verwijder het losse pijpje en zet er een T-stuk voor in de plaats. Op soortgelijke manier leidt u vanaf de riolering een PVC-afvoerbuis (40 mm) tot midden onder de wastafel, zo dicht mogelijk tegen de wand. Monteer vervolgens de twee verbuigbare kraanbuisjes en de kraan zelf in de daarvoor bestemde openingen van de wasbak. Zet ook de afvoerplug vast. Aan de achterkant van de wastafel zitten twee ophanggaten. Meet nauwkeurig hun hart-op-hartafstand op en teken ze met behulp van een waterpas af op de wand. Boor gaten van 12 mm, steek er pluggen in en bevestig de wasbak met de bijgeleverde ophanghaken, plugbouten of draadstiften. Plaats tenslotte de sifon en sluit de aan- en afvoerleidingen aan.

Een wasmachine aansluiten

Maak met een T-stuk een aftakking van de waterleiding naar een makkelijk bereikbare plaats dicht bij de wasmachine. Bevestig aan het uiteinde een muurplaat voor de kraan. Op de riolering sluit u een afvoerpijp met een sifon aan. De bovenkant moet op minstens 65 cm boven de vloer komen. Hierop lijmt u een PVC-sok met een speciaal rubberen manchet, waarin u de afvoerslang van de machine klemt.

Waterbesparing

De gemiddelde Nederlander gebruikt 135 liter water per dag, ofwel 50.000 liter per jaar. Door zogenaamd waterbesparend sanitair te gebruiken, spaart u niet alleen het milieu, maar ook uw portemonnee.

Hutteweg 115
7071 BV Ulf
Postbus 145
7070 AC Ulf

Telefoon (0315) 69 60 00
Fax (0315) 69 60 01
info@wonion.nl
www.wonion.nl

Een waterzuinig reservoir kan per persoon jaarlijks een besparing van 10.000 liter opleveren. Een stortbak met een beperkte inhoud en een spoelonderbreking bespaart ongeveer 5000 liter. Deze voorzieningen kunt u ook op een bestaand toilet aanbrengen. Bij een spaardouchekop - geschikt voor een combiketel of een boiler - kan de besparing oplopen tot 7500 liter. Bovendien verbruikt u hiermee minder gas. Voor keuken- en wastafelkranen zijn volumebegrenzers verkrijgbaar, die zowel water (1500 liter) als gas besparen.

